

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

*Τῷ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητῷ ἡμῖν τέκνῳ κυρίῳ Ποδητῷ
Ξένῳ ὑγείαν καὶ σωτηρίαν παρὰ Θεοῦ.*

Ἀφάτου ἡμᾶς θυμηδίας ἐπλήρωσεν ἔλθοντα τὰ εὐγενῆ σου γράμματα, εἰ καὶ σπάνια καὶ μόλις που μετὰ τοσοῦτους ἐνιαυτούς· κατέπτρυ γὰρ παραβάλλουσιν οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ τὸν κατὰ Θεὸν ἔρωτα, ὅπερ τοιαύτας παρίστησι τὰς ἐμφάσεις τῶν προσώπων, οἷά περ τυγχάνουσι γ' ὄντα. Διὸ περιττὸν γράφειν τὴν θυμηδίαν, ἣν ἡμῖν προὔμνηστεύσατο ὡς φθάσαντες ἔφημεν, μεστὰ καὶ γὰρ ἦν σημεῖων ἀκαπηλεύτου καὶ ἀκμαζούσης ἀγάπης· διὰ τοι τοῦτο καὶ ταύτῃ χαριζόμενος οὐ μόνον φροντίζεις περὶ τῆς ὑμῶν καταστάσεως, ἀλλὰ καὶ πλείστην ὄσσην κατέθου σπουδὴν τοῦ προσκληθῆναι ἡμᾶς παρὰ τῆς αὐτοῦ ἐξοχότητος τοῦ σεβαστοῦ Κυβερνήτου καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τεθεῖναι τῆς ὑπ' αὐτοῦ μελετωμένης Συνόδου, ὣν ἕνεκα καὶ μυρίας ὄσας οἶδαμὲν σοὶ τὰς χάριτας. Ἀλλὰ περὶ τοῦ σεβαστοῦ Κυβερνήτου, περὶ οὗ ἐδήλωσας εἰς ἡμᾶς ἀποβλέπειν ὑπὸ μόνῃς τῆς πρὸς τὰ καλὰ ῥοπῆς κινουμένου καὶ δὴ δεῖν τοιαύτην τῆς Α. Ε. ἀγάπην ἐναγκαλίσασθαι πατρικῶς ὥστε γράψαντας ἀνθελκύσαι τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ εὐνοιάν τε καὶ προθυμίαν ἴσθαι· ὅτι οἶδαμεν ταῦτα σαφέστατα· διὸ καὶ πρὸ ἡμερῶν ἀνεφέρθημεν πρὸς τὴν Α. Ε. διὰ τοῦ Ἐκτάκτου τῶν ἀνατολικῶν Σποράδων Ἰωάννου Κωλέττου, φανερώσαντες ἀρκούντως τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ, ὡς εὐχόμεθα, ἐλπίζομεν πληροφορηθῆναι ταῦτα μέχρι τοῦδε σὺν ὑγείᾳ καὶ εὐθυμίᾳ· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. Περὶ δὲ τοῦ θείου σκοποῦ, ὃν ἔχει ὁ Σ. Κυβερνήτης, τοῦ συστήσαι δηλ. Σύνοδον Ἐκκλησιαστικὴν μετὰ καὶ προέδρου αὐτοκέφαλον καὶ ἀνεξάρτητον (ὡς καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ρωσία, ἡ εὐσεβεῖα καὶ ὀρθοδοξία Θεοῦ χάριτι λελαμπρυσμένη ἀποκατέστησε τὴν παρ' αὐτῆς ἀγίαν διοικουσαν σύνοδον) φαμὲν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο, ὡς ἀληθῶς, οὐ μόνον ἐπιαινετόν, καὶ μυρίων ἀναρρήσεων ἄξιον, ἀλλὰ καὶ θεοφιλὲς καὶ ἔσιον ἀνθ' ἑαυτοῦ γε λήφεται· καὶ ἡ αὐτοῦ σεβαστὴ ἐξοχότης τὸν ἀποκείμενον μισθὸν τοῖς πιστοῖς καὶ φρονιμοῖς οἰκονόμοις τῆς χάριτος. Διὰ τοῦτο καὶ τοῖς θείοις πατράσιν ἡμῶν κέκριται τὸ τὰ τῆς Ἐκκλησίας μεγαλύνεσθαι πράγματα αὐξανομένων τῶν πολιτικῶν ἵνα συναγωνιστὰς ἔχῃ ἢ ἐπικράτεια τοῦς τῆς Ἐκκλησίας εἰς βελτίωσιν τοῦ ὑπηκόου. Οὐδεὶς τῶν ἀπάντων ἀγνοεῖ, ὅτι τὸ μέχρι τοῦδε συντηρούμενον Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ εἰς τὴν ἱεράν ἡμῶν θρησκείαν. Ὑπ' αὐτῆς γὰρ ἐνθαρρυνόμενος ὁ χριστιανὸς ὑπέφερε καρτεροψύχως καὶ ὑποφέρει τοι-

αὐτὰ καὶ τσαὐτὰ δεινὰ ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν τελὼν ζυγόν· ἴσως οὐδὲ χριστιανὸς εὐρίσκειτ' ἂν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος εἰμὴ εἶη πεπεισμένος ὅτι πάσχει οὐκ ἄθεε τιρανούμενος ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν πρὸς σωτηρίαν τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς. Ὁμολογούμενος καὶ γὰρ ἔστιν, ὅτι ἡ εὐσεδῆς τῶν χριστιανῶν θρησκεία οὐ μόνον πνευματικῶς, ἀλλὰ καὶ πολιτικῶς διέφυκε τὴν Ἑλλάδα τέσσαρας ἤδη σχεδὸν αἰῶνας· ἡ θρησκεία διετήρησε πάντοτε κεχωρισμένα τὰ πρόβατα ἐκ τῶν ἐρίφων, τοὺς πιστοὺς ἐκ τῶν ἀπίστων, τοὺς ὀρθοδόξους ἐκ τῶν κακοδόξων· αὐτὴ διεφύλαξε τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἑλληνος ἀπὸ τοῦ βαρβάρου, διετήρησε τῆς ἑλληνικῆς ἡμῶν γλώσσης τὴν ἀττικὴν ἁρμονίαν, καὶ δι' αὐτῆς διέσωσε τὴν ὀλοκληρίαν τοῦ γένους ἡμῶν. Δικαίως τοίνυν αὐτῇ τῇ Ὀρθοδόξῳ ἡμῶν πιστεὶ ὀφειλόμεν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους καθότι καὶ τὸ ἱερατικὸν τάγμα ἔθνικῶς συμπεριλαμβανόμενον εἰς τὸ διὰ τὴν μεταβολὴν ἐγερθὲν κλυδώνιον οὐκ ὀλίγον συνετέλεσε διὰ τὸ λόγων καὶ παραδειγμάτων ἐνθαρρύνων τὸν χριστιανὸν καὶ ἑπαλεῖρον αὐτὸν φέρειν, καρτερῶς τοὺς κινδύνους· εἶπω σοὶ καὶ τὰ μεῖζω τούτων; δι' αὐτῆς ἐλπίζομεν τελευταίον διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τῆς εὐκαρτίας τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἀκηράτων ἀγαθῶν τυχεῖν τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐκ τῆς ἱερᾶς θρησκείας ἀποπηγάζοντα ἀγαθὰ ἐπιστήσας τὸν θεοφώτιστον αὐτοῦ νοῦν ὁ Σ. κυβερνήτης ἔρωτι θείῳ καταπυρσευόμενος σπεύδει ὡς εὐσεδῆς καὶ πλήρης ἀρετῆς καὶ σοφίας συστήσῃ τὴν μετὰ Προέδρου Ἐκκλησιαστικὴν Ἱερὰν σύνοδον πρὸς καταφύτευσιν καὶ ἐκρίψωσιν ἀφορῶν καὶ φροντίζων ἐξουσιαστικώτατα τὰ περὶ Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ ἐπιδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως· πρὸς τε δηλ. στερῶσιν τῶν θείων τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων καὶ καθαιρέσιν τῶν παραφυάδων, πρὸς τε διόρθωσιν τῶν ἠθικῶν ὀλιγωριῶν τοῦ κλήρου καὶ εἴτι ἂν ἄλλο διὰ τὰς περιστάσεις παρὰ κανόνας ἐκράτησεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ μάλιστα σπεύδει ἡμᾶς τοὺς τοῦ βήματος παύσασθαι ὠνεῖσθαι τε καὶ πωλεῖν τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, παύσασθαι πιπράσκειν ἱερά, καὶ μονὰς καὶ θαμνοὺς Ἐκκλησιαστικούς καὶ ὅσα ἀλλὰ εἰς τὴν σιμωνίαν ἀνήκει, ἣν ἀπας θεὸς κανὼν καὶ νόμος ἀποστολικὸς καὶ συνοδικὸς εὐλόγως ὀρίζεται· δι' ὧν δὲ τῆς ἀπίστου καὶ δυσσεβοῦς, σιμωνίας ἔργων καὶ ἀρετῆ πᾶσα ἐσθῆθη, καὶ κακία πᾶσα ἐπολιτεύθη. Διὰ τοῦτο καὶ μετὰ παρρησίας δεῖ τὴν σύνοδον ταύτην τὸν τοῦ Θεοῦ κηρύττειν λόγον, καὶ διὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ξίφους (τῆς πολιτικῆς συνεργαζομένης ἰσχύος) τέμνειν τὰς ἀκάνθας τῆς πονηρίας, φλέγειν τε καὶ κατακαίειν τὰς ὀλομανίας τῶν ἀθέων καὶ ἀσεβῶν, καὶ πρὸ πάντων κωλύειν τὰ ὑπὸ τῶν ἀγνωτᾶτων καὶ σοφωτᾶτων πατέρων καθεστῶτα κινεῖν ἐξ ὑπερηφανείας καὶ ἀσεβείας, οἷς οὐδέν τι τῆς ἐκείνων σοφίας καὶ ἀγιότητος μέτεστι· πρὸς δὲ κανονίζειν τε τὰς συνειδήσας, διεθύνειν τὰς πράξεις, ἐμπνέειν τὴν ἀρετὴν τοῖς χριστιανοῖς, καὶ

ἀποτρέπειν τούτους τῆς κακίας, καὶ τέλος τὴν διὰ τῆς τῶν πατέρων ἡμῶν διδασκαλίας λεωφόρον δημαρτίζοντας χωρεῖν, μὴδὲ διὰ τῶν καθ' οἰοδηποτε καινοτομῶν παρεκτροπῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ πρὸς δεξιάν, ἢ ἀριστερὰν ἀποκλίνοντας γέγραπται γὰρ «οὐ μὴ ὑπερβῆς θρια, ἀ ἔθεντο οἱ πατέρες σου» οἱ καὶ παρέδωκαν ἡμῖν ἐν ἑπτὰ συνόδοις ἀ καὶ κατέχομεν καὶ διδάσκομεν· αἵτινες σύνοδοι κατὰ τὴν δόξαν ἀπλῶς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τιμῶνται ὡς τὰ ἅγια εὐαγγέλια, οὐδὲ δύναται ἑτέρα σύνοδος τις Οἰκουμενικὴ παγκόσμιος κατὰ τινα ἔκως δήποτε αἰτίαν νομοθετησαί τι κατὰ τῶν πράξεων καὶ ἀποφάσεων τῶν ἑπτὰ ἁγίων Οἰκουμενικῶν συνόδων, οὔτε περὶ πίστεως, οὔτε περὶ ἡθῶν, οὔτε περὶ μυστηρίων, οὔτε περὶ τάξεων· ἀντινομοθετοῦσα γὰρ ταύταις οὐκ ἔσεται ἄλλως ἅγια σύνοδος, ἀλλὰ βέβηλος, πονηρὰ, βίαία, ληστρική καὶ διόλου παράνομος, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ὅτι γεγόνασι πολλοὶ τῶν σχισματικῶν καὶ ἀπευχόμεθα γενέσθαι τοιοῦτόν τι ἄθροισμα ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ· εἰς ἅπαντα γὰρ τὰ παρὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ διατύπωσιν καὶ παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων πραχθέντα ἢ πραχθησόμενα, ἀνάθεμα πᾶσα ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐκφωνεῖ κατ' ἔτος ἐν τῷ συνοδικῷ τῆς ὀρθοδοξίας. Ὅθεν καὶ θαυμάζειν ἔπειθί μοι πῶς καὶ τίνι ποτὲ λόγῳ ὀρθῷ, τίσι ψήφοις συνοδικαῖς, τίσι κανόσιν ἱεροῖς κανονισθήσεται καὶ συστηθήσεται ἡ σύνοδος αὕτη· αὐτὸς μὲν οὐκ ἔχω εἰδέναι, φοβοῦμαι δὲ καὶ πάνυ δέδια, εἴπερ τοῦτο γενήσεται χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ Οἰκουμενικοῦ, εἰς ὃν ὑποτέτακται ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἑλλάς ὅτι σχισθήσεται πάντως ἢ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐσόμεθα τηνικαῦτα μυχτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς καὶ κίνησις κεφαλῆς, κατὰ τὸ ψαλμψοῦμενον ἐν τοῖς ἔθνεσιν. Ἐπεικῶς δ' ἐν τούτοις ἐρώμεθα τοὺς δεξιότερον τῶν λοιπῶν περὶ τὰ Ἐκκλησιαστικά ἐνορῶντας, πῶς ἔστι δυνατόν γενέσθαι τοιοῦτόν τι σύστημα ἄνευ τῆς κοινῆς ψήφου καὶ ἀποφάσεως τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, εἰς ὃν ὑποτέτακται ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἑλλάς; τὰ γὰρ καλά, φησὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καλῶς γενέσθω· καὶ τὸ καλὸν οὐκ ἔστιν καλόν, εἰδὼν μὴ καλῶς γένηται· τάξις γὰρ φησὶ συνέχει καὶ τὰ εὐκράνια καὶ τὰ ἐπιγεία, ἣν καὶ πανταχοῦ μὲν φυλάττεσθαι δεῖ, ὡς συνεκτικὴν καὶ σωστικὴν, μάλιστα δὲ παρὰ τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς, οἷς ὀφείλεται γνωρίζειν τὰ ἴδια μέτρα καὶ μὴ ὑπερβαίνειν τὰ θρια τῆς οἰκείας τάξεως· ὁ γὰρ τολμήσας διαπράξαι τι παρὰ γνώμην τοῦ οἰκείου πατριάρχου, ὡς φιλαρχος, καὶ παρασυνάγωγος, καὶ σχισματικὸς καθαιρεῖται· ἐπειδὴ βίαίως καὶ τυραννικῶς ζητεῖ σφετερισαί τὴν ἀνήκουσαν ἐξουσίαν τῷ πατριάρχῳ αὐτοῦ, χωριζόμενος τῆς κοινωνίας αὐτοῦ· διὸ καὶ παυσάσθωσαν καλαμίνην ῥάβδον ἐπισείοντες, τοὺς ἱεροὺς ἡμῖν κανόνας προβαλλόμενοι, ἐμπαθῶς καὶ διὰ συμφέρον τῶν καινοτομῶν αὐτῶν τούτους ἀκρωτηριάζοντες καὶ παρερμηνεύοντες· ὁ γὰρ λζ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανῶν, ὡσπερ δὴ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἁγίων συνόδων, οὐ περὶ συστη-

ματικής συνόδου διαγορεύουσιν, ἀλλὰ περὶ ἐπαρχιακῆς, συνέρχεται τοῖς ἐπισκόποις δις ἢ ἅπαξ τοῦ ἔτους παρὰ τῆς πρωτεύοντι τῆς ἐπαρχίας· ὅπερ ἐστίν, ὁ μητροπολίτης, ἤτοι ὁ πρῶτος τῆς Ἐπαρχίας, καὶ κεφαλὴ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων, ἔχει μετακαλεῖν τοὺς οἰκείους Ἐπισκόπους· φερ' εἶπειν ὁ Λακεδαιμονίας τοὺς ὑπ' αὐτόν, ὁ Κορίνθου, ὁ Λαρίσης, ὁ Θεσσαλονίκης, καὶ ὅσοι τοιοῦτοι ἔχουσιν ὑφ' ἑαυτοῦ· Ἐπισκόπους, ὅπως διὰ τῆς συνόδου τούτων διαιτηθῆ πάσα διαφορά κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, καὶ ὅσα ἄλλα ἀφορῶσιν εἰς τὴν κοινὴν ὄλη· τῆς ἐπαρχίας κατάστασιν· ὁ δὲ Φώτιος τίτλ λ'. κλπ. πρὸς μὲν γὰρ φησι τοὺς μητροπολίτας γίνεσθαι συνέδους τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόπων, πρὸς δὲ τοὺς πατριάρχας τῶν μητροπολιτῶν. Ἡ δὲ λεγομένη σύνοδος τῆς διοικήσεως (ἥτις ἦν ἡ τῶν μητροπολιτῶν μιᾶς διοικήσεως συνέλευσις μετὰ τοῦ πρωτεύοντος καὶ ἐξάρχου αὐτῶν) διενεργεῖτο μὲν τὸ πάλαι κατὰ τὸν ΣΤ'. κανόνα τῆς δευτέρας, καὶ τὸν θ'. τῆς τετάρτης, μετὰ δὲ τὴν τετάρτην σύνοδον ἐπειδὴ ἔπαυσε καὶ ἠπράκτησε τοῦ ἐνεργεῖσθαι τὴν τοιαύτην σύνοδον ἡ σύνοδος ἐκάστου πατριάρχου κρίνει πάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις τῶν μητροπολιτῶν τῆς ὑποκειμένης αὐτῷ διοικήσεως, ὡς μεζῶν γενομένη ταύτης, ἀφ' οὗ αἱ πατριάρχαι ἔλαβον τελείαν τὴν ἐξουσίαν τοῦ χειροτονεῖν τοὺς οἰκείους μητροπολίτας ἐν τῇ τετάρτῃ συνόδῳ, ἣν περ πρότερον τελείαν καὶ πληρῆ οὐκ εἶχον, κατὰ τὸν Δοσίθεον σελ. 388 τῆς Δωδεκαβίβλου· διὸ καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς (ὅστις ἦν ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ φ'. (500), πρὸ τῆς πέμπτης οἰκουμενικῆς συνόδου) διατάξει καθ' ἡμεῖς· φησὶν «ἐὰν ἡ σύνοδος τῆς Ἐπαρχίας δικάσῃ, ὁ τῆς διοικήσεως Πατριάρχης σκοπεῖ, καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ κεκριμένοις ἐμμένουσιν, ὡς ἂν εἰς αὐτοὺς ἐδικασεν ἐξ ἀρχῆς» καὶ Νεαρᾶ 123 ὁ πατριάρχης, φησὶ, τῆς διοικήσεως ἐκεῖνα ὀρίζεται, ἅτινα τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι καὶ τοῖς νόμοις συνάδει, οὐδενὸς μέρους κατὰ τῆς ψήφου αὐτοῦ ἀντιλέγειν δυναμένου καὶ διβλ. Θ'. Βασιλ. τίτλ. α', ἡ ἀμφίβολος φησὶ, ψήφος τῶν ἐπισκόπων εἰς τὴν μεγαλειτέραν ἐκκλησίαν ὑπόκειται τῶν μητροπολιτῶν, ἡ δὲ τῶν μητροπολιτῶν εἰς τὴν τοῦ πατριάρχου τῆς διοικήσεως καὶ ἡ τοῦ πατριάρχου εἰς τὴν τῆς Οἰκουμενικῆς συνόδου. Ὅθεν ἐν λόγον καὶ τάξιν ἔχει ὁ μητροπολίτης πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τὸν αὐτὸν ἔχει καὶ ὁ πατριάρχης πρὸς τοὺς μητροπολίτας· καὶ καθὼς ὁ μητροπολίτης πρῶτος καὶ κεφαλὴ τῶν Ἐπισκόπων λέγεται, οὕτω καὶ ὁ πατριάρχης πρῶτος καὶ κεφαλὴ τῶν μητροπολιτῶν, (ὅρα κανόνα λδ'. τῶν ἁγίων ἀποστόλων τῆς πρώτης ΣΤ'. καὶ Ζ'. τῆς δευτέρας, Β' καὶ Γ'. τῆς τρίτης, Η'. τῆς τετάρτης, ΚΗ'. τῆς ἑκτης, ΛΣΤ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. Θ'.) διὰ τοῦτο κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν τούτων κανόνων περιληψὶν οἱ μητροπολιταὶ πάντες καὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι ὄντες ὑπὸ τὴν τῶν πατριαρχῶν διοίκησιν, οὐ μόνον ἀναφέρουσιν ἐν τε ἱερατὶς τελεταῖς καὶ ἐν τοῖς διπτύχοις τὸ ἐκεῖνων ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τὴν

χειροτονίαν ὑπ' αὐτῶν λαμβάνουσι καὶ τὸ ἀξίωμα κατὰ τὴν ἐπικρατή-
 σασαν ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς θρόνοις ἀρχαίαν συνήθειαν. Τούτων οὖν τῶν
 ἐπισκόπων τῆς ἀκρας τιμῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐστὶ σημαντικὸν τὸ ὄνομα
 πατριάρχης, οἵτινες τὸ πάλαι ἐλέγοντο ἐπίσκοποι τῶν ἀποστολικῶν θρό-
 νων· μετὰ ταῦτα δὲ ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ ὁ Ῥώμης Ἰννοκέντιος
 καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ ἐν τῇ Χαλκηδόνι συνόδῳ καὶ τέλος ὑπὸ τοῦ με-
 γάλου Ἰουστινιανοῦ ἐρρέθησαν πατριάρχαι ἔχοντες μὲν τὸ ἀξίωμα τῆς
 τιμῆς καὶ τῆς ἐξουσίας ἀπ' ἀρχῆς, ὕστερον δὲ λαβόντες τὸ ὄνομα τοῦτο,
 συντόμως παριστῶν τὴν τε τιμὴν αὐτῶν καὶ τὴν ἐξουσίαν· τὸ δὲ μητρο-
 πολιτικῆς ὄνομα ὕστερογενές ἐστὶ, τοὔτεστιν οὐκ ἦν ἐπὶ τῶν ἀποστόλων,
 οὐδὲ εὐθὺς μετὰ τοὺς ἀποστόλους· ὅτε γὰρ συνεγράφοντο οἱ ἀποστολικοὶ
 κανόνες ὁ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως πρῶτος καὶ κεφαλὴ ἑκαλεῖτο, ὡς
 εἴρηται ἀνωτέρω, μετὰ ταῦτα δὲ οἱ τοιοῦτοι ἐπίσκοποι μητροπολιταὶ
 ἐρρέθησαν· ἐπεὶ δὲ ἡ συνήθεια τινὰς μὲν τῶν μητροπολιτῶν ἀφήκεν ἐν
 τῇ ἰδίᾳ τάξει, τισὶ δὲ δέδωκε τὴν ἀκραν τιμὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πέποι-
 ηκε τὸ ὄνομα τοῦτο σημαίνειν δύο, πρῶτον τὸν τῆς ἐπαρχίας ἐκάστης
 μητροπόλεως ἐπίσκοπον, δεύτερον τοὺς ἐπισκόπους τοὺς ἔχοντας τὴν
 πρώτην τιμὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οἵτινες καὶ μετὰ ταῦτα πατριάρχαι ὀνο-
 μάσθησαν. Ὅθεν τῇ λήθῃ δέδοται τὸ ἕξαρχος τῆς διοικήσεως καὶ οἱ
 καλούμενοι πλησιόχωροι ἐπίσκοποι εἰς τελειωτέραν κρίσιν ἐξέλιπον (Δο-
 σίθ. σελ. 21, 122 καὶ 953 τῆς Δωδεκαβίβλου). Τοιγαροῦν οἱ θεοὶ καὶ
 πανόσιοι πατέρες τῆς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου ἐν τῷ ἕκτῳ αὐτῆς κα-
 νόνι οὐδὲν νέον περὶ τίνος ὀποιασοῦν Ἐκκλησίας διωρίσαντο, ἀλλὰ μόνον
 ἐπεκύρωσαν τὰς παλαιὰς καὶ ἀρχαίας τάξεις ἐκ τῆς συνήθειας εὐλημμέ-
 νας, καθὼς καὶ τὴν χειροτονίαν διατάξαντες, μὴ ἐνεργεῖσθαι ὑπερέρια
 καὶ παρ' ἐνορίαν· ἀλλὰ καὶ πᾶν δίκαιον καὶ προνόμιον τῶν κυρίως λεγο-
 μένων πατριαρχῶν, ἐθεδαίωσαν ἐξ ἀφορμῆς Μελετίου τινὸς ἐπισκόπου
 Λυκοπόλεως ἐν Θηβαῖδι, παρατρέψαντος τὰ δίκαια τοῦ Ἀλεξανδρείας
 καὶ τολμήσαντος ἐπισκόπους χειροτονεῖν χωρὶς τῆς ἐκδόσεως κ'. Ὅθεν
 ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος ἀνανεοῦσα τὸ ἀρχαῖον ἔθος καὶ αὐθις ἐπιθεδαίοι
 τὸν Ἀλεξανδρείας ἔχειν τὴν ἐξουσίαν πάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐ τῷ
 Ἀλεξανδρείας μόνῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς ἄλλοις τῶν πατριαρχῶν, ὧδέ
 πως ἀποφηναμένη «τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατεῖτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ
 » καὶ Πενταπόλει ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον πάντων τούτων
 » ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ῥώμῃ Ἐπισκόπῳ τοῦτο σὺνήθές
 ἐστίν»· ὁμοίως δὲ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις,
 τὰ πρεσβεῖα σφίσεσθαι ταῖς Ἐκκλησίαις, ὡσπερ τὰ πρεσβεῖα καὶ προνό-
 μια τοῦ Ῥώμης καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας, καθὼς καὶ ἐν τῷ ζ'
 κανόνι τὰ αὐτὰ διορίζεται· καὶ τῷ Ἱεροσολύμων· ὁ καὶ κανόνες μεταγε-
 νέστεροι καὶ νόμοι πολιτικοὶ διορίζονται· ἀλλὰ καὶ ὁ δδ' τῶν ἀγίων ἀπο-
 στόλων, «ὀφείλουσι, φησὶν, ἐκάστου ἔθνους οἱ ἐπίσκοποι γινώσκειν ἐκεῖ-

» νον, δε ἐν αὐτοῖς ἔστι πρῶτος, καὶ νομίζειν ὡς κεφαλὴν καὶ μηδὲν
 » παρὰ τὴν ἐκείνου γνώμην πράττειν, ἀλλ' ἕκαστος ἐκείνος πρατέτω
 » ὅσα τῆ ἰδίᾳ ἐπιβάλλει παροικία»· εἴθισται δέ, ἀλλὰ καὶ κεκανόνισται,
 τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἐπισκόπους ἔχειν πρῶτον ἐν ἑαυτοῖς τὸν Κωνσταντινου-
 πόλεως. Ἄρα οὐ δύνανται πράττειν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης μηδὲν· τὰ
 γὰρ πρεσβεῖα καὶ προνόμια, ἅπερ διορίζεται ὁ διαληφθεὶς ΣΤ' κανὼν
 τῆς πρώτης συνόδου, οὐκ εἰσι μητροπολιτικά, ὡς εἶπον τινές, ἀλλὰ
 πατριαρχικά καθὼς πάντες οἱ ἐξηγηταὶ τῶν κανόνων λέγουσιν, ὅτε Βαλ-
 σαμῶν καὶ ὁ ἀνώνομος, ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχεύς, καὶ Ἰωάννης ὁ
 Σχολαστικὸς· ναὶ μὴν καὶ ἡ παράφρασις τοῦ Αἰγυπτίου Ἰωσήφ· τὸ γὰρ
 ὄνομα πατριάρχης πρῶτον ἤρξατο, ὡς εἴρηται, λέγεσθαι ἐν τοῖς χρόνοις
 Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ ἔτει 430. Τῶν γὰρ πατριαρχῶν πρότερον λεγο-
 μένων ἰδιαιτέρως ἐπισκόπων τῶν ἀποστολικῶν θρόνων ὁ Θεοδόσιος οὗτος
 πρῶτον ὠνόμασε τὸν Ῥώμης Πατριάρχην καὶ τὸν θεῖον Χρυσόστομον,
 ἐρρέθη δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ἐν τῇ Χαλκηδόνι συνόδῳ, καὶ μάλιστα
 ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὠνομάσθησαν πατριάρχαι· οἱ νῦν πατριάρχαι ση-
 μαῖνον τὸ ὄνομα κυρίως τοὺς Ἐπισκόπους, τοὺς ἔχοντας πρώτην τιμὴν
 ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ τε τῆς ὑπεροχῆς τῶν οἰκείων θρόνων καὶ ἀπὸ τῆς
 συνοδικῆς μάλιστα ψήφου καὶ ἀνήκον τοῖς ἐκείνων θρόνοις κατὰ διαδο-
 χὴν. Ὅθεν καὶ ἡ δευτέρα σύνοδος ἐν τῷ δ' αὐτῆς κανόνι ἀνανεοῖ τὰ
 προνόμια τῶν πατριαρχῶν, ἐν δὲ τῷ γ' ἀκολουθῶς καὶ περὶ τοῦ πατριαρ-
 χικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως διορίζεται, τάττουσα ὑπ' αὐτὸν
 τὰς διοικήσεις τῆς Ἀσίας, Πόντου, καὶ Θράκης, καὶ διορίζουσα τοῦτον
 ἡγεῖσθαι πρῶτον καὶ κεφαλὴν εἶναι κατὰ τὸν λδ' τῶν ἁγίων ἀποστόλων,
 καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ τοὺς ἄλλους καὶ παρ' αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι· τὸ
 γὰρ μεῖζον καὶ κυριώτερον πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν αἱ χειροτονίαι
 εἰσὶν, ὧν ἕνεκα καὶ ἡ πρώτη σύνοδος καὶ αἱ μετ' αὐτὴν πᾶσαι διωρί-
 σαντο τὰ πρεσβεῖα σφίζεσθαι ταῖς Ἐκκλησίαις, οὐ μόνον τοῖς πατριάρ-
 χαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς μητροπολίταις καὶ οὐ μόνον ἐν ταῖς χειροτονίαις,
 ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ δικαιοματί, ἀνήκοντι τοῖς πατριάρχαις καὶ
 μητροπολίταις ἐν ταῖς ὑποκειμέναις αὐτοῖς Ἐκκλησίαις· καθόλου γὰρ
 φησὶν ὁ ἕκτος κανὼν τῆς πρώτης, «πρόδηλον ἐκεῖνο, ὅτι εἴτις χωρὶς
 » γνώμης τοῦ μητροπολίτου γένοιτο ἐπίσκοπος, τὸν τοιοῦτον ἡ μεγάλη
 » σύνοδος ὄρισε μὴ δεῖν εἶναι ἐπίσκοπον». Ἐπειδὴ τοίνυν οὕτως ἔχει
 ὁ τῆς Ἐκκλησίας κανὼν καὶ οἱ ἅγιοι τῶν πατέρων ὄροι, στερεὰ τε καὶ
 ἔμπεδα μενόντων ταῦτα τὰ ὄρια τῶν πατέρων· οὗτοι οἱ ὄροι καὶ οἱ κανό-
 νες, οὓς ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐμάθομεν, καὶ οὓς ἀεὶ ἔχομεν καὶ
 κρατοῦμεν· ὥστε καὶ ἡ σύνοδος ἄρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως διαιτήσε-
 ται τὰ περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ μένουσι γὰρ ἀδία-
 στα καὶ ἀπαρασάλευτα τὰ πρεσβεῖα καὶ προνόμια τοῦ Οἰκουμενικοῦ
 Θρόνου καὶ ἐν ταῖς χειροτονίαις καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν

κυβέρνησιν. Τούτῳ καὶ γὰρ τῷ τρόπῳ πᾶσαι αἱ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι συνέστησαν· λέγει γὰρ (Δοσιθ. σ. 508 τῆς Δωδεκαβίβλου), ὅτι πρώτη μὲν τῶν Αὐτοκεφάλων Ἀρχιεπισκοπῶν, ἐστὶν ἡ Καρχηδῶν, δευτέρα δὲ ἡ Κύπρος, διότι αὐτοκέφαλον ἐτίμησαν αὐτὴν ὁ ὄγδος κανὼν τῆς τρίτης συνόδου (ὅπερ προνόμιον ἐπεκυρώθη ὕστερον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τοῖς χρόνοις τῶν Αὐτοκρατόρων, Ζήνωνος καὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ ῥινομήτου), ἀλλὰ καὶ Ἀρχιεπισκοπὴν κατέστησε τὴν Ἀμμόχωστον, ἡ Σαλαμίνα, ἐλευθέραν τῶν τοῦ Ἀντιοχείας ἐπηρειῶν, ὅστις ἐπειδὴ ἡ Κύπρος ἦν κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν διοίκησιν ὑποκειμένη τῷ δουκὶ τῆς Ἀντιοχείας, ἐντεῦθεν ἐπεχείρει δεῖξαι τὴν Κύπρον ὑποκειμένην αὐτῷ καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν, χειροτονεῖν τοὺς ἐν Κύπρῳ ἐπισκόπους ὑπερόρια, ἐναντίον τῶν ἱερῶν κανόνων· τρίτη δὲ ἡ Ἀχρίς ὑπὸ τῆς πέμπτης συνόδου ἀρχιεπισκοπὴ αὐτοκέφαλος ἐδεδαιώθη ἦτοι μὴ ὑποτελοῦσα ὑπὸ ἀποστολικὸν θρόνον, τοῦτέστιν ὑπὸ πατριάρχῃ, ὡς περ οἱ μητροπολίται· τετάρτη ἡ ἄνω καὶ κάτω Ἰθρηία, οὗς οἱ Ἰθρηες καθολικοὺς ὀνομάζουσιν ὑπὸ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ἐπὶ τοῦ μονομάχου Κωνσταντίνου καὶ Πέτρου Πατριάρχου Ἀντιοχείας· ἕκτη ἡ τοῦ Πεκίου ἐπὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ βασιλέων· τελευταίαν δὲ, ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 1590, καὶ ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῶν Ρώσων διὰ προτροπῆς καὶ ἀξιώσεως τοῦ τηνικαῦτα αὐταρχοῦντος χριστιανικωτάτου Θεοδώρου ἐπὶ τελείᾳ συνόδῳ τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν, Ἱερουσαλὴμ, Κωνσταντινουπόλεως, Μελετίου Ἀλεξανδρείας τοῦ Πηγᾶ, Ἰωακείμ Ἀντιοχείας καὶ Σωφρονίου τῶν Ἱεροσολύμων, μητροπολιτῶν τε καὶ ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων, προεδιβάσθη εἰς πατριαρχεῖον, εἰ καὶ οὐκ ἔστι νῦν, ἀλλ' οὖν ἔχει τὸ αὐτοκέφαλον· ὣν τὸ ἀξίωμα οὐδὲν ἐστὶν ἕτερον, ἀλλ' ἡ μητροπολιτικὸν αὐτοκέφαλον καὶ ὅπως ἔχωσι τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀδιάσπαστον κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν καὶ δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ποιῶσι, καὶ ἵνα δταν συμβῆ ἀμφιβολία τις ἐκκλησιαστικὴ μὴ δύνασθαι μόνους αὐτοὺς διακρίνειν περὶ αὐτῆς, χωρὶς τῆς γνώμης τῶν πλησιοχώρων πατριαρχῶν· ὁ δὲ Ἀχρίδος καὶ διωρισμένως χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, οὐ δύναται, καὶ διὰ τοῦτο λέγεται (βίβλ. α' τίτλ. ε' τοῦ κώδικος) τὰς ἀναφουμένους ἀμφισθητήσεις ἐν ἔλῳ τῷ Ἰλλυρικῷ μὴ τέμνεσθαι παρὰ γνώμην τοῦ Κωνσταντινουπόλεως. Παρὰ χαρδὴν καὶ τότε προστίθεμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος· ἐκείνο ὅπερ φασὶ τινες ὡς ἀξίωμα, ὅτι δηλ. ἡ ἐξουσία πάντα δύναται, ἀλλ' ἔγωγε μὲν τοῖς πιστοῖς, οὐχὶ τοῖς ἀπίστοις φθέγγομαι· τῷ γὰρ οὕτω φράζονται ἐπιδήλως ὁ νοῦς οὐκ ἔρρωται· καὶ μὲν δὴ δύναται ἡ ἐξουσία ἀλλ' ἐν πᾶσι τοῖς θεμιτοῖς καὶ δικαίοις, οὐχὶ δὲ ποτε καὶ ἐν τοῖς ἀθεμιτοῖς καὶ ἀδίκτοις, ὥστε ἀπ' ἐναντίας θεσπίζειν τῶν ἱερῶν συνόδων, οἷς ἐδόθη ἐκ Θεοῦ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν. Ὁ γὰρ λαϊκὸς κᾶν πλήρης ἐστὶ σοφίας καὶ γνώσεως, ὁμοῦ λαϊκὸς πάλιν

ἐστὶ καὶ πρόβατον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ποιμὴν· οὕτε γὰρ Θεοῦ τις κρείττων, ἢ παραπλήσιος ἐν πᾶσι τοῖς οὖσιν, οὕτε δὲ ἐν Ἐκκλησίᾳ ἐπισκόπου τι μείζον ἰσρωμένου Θεοῦ. Ὅθεν καὶ Αὐγουστίνος λέγει πρὸς τὸν Βαλεντιανόν, εἰ μέλλει ὁ ἐπίσκοπος διδάσκεισθαι ὑπὸ τοῦ λαϊκοῦ τί ἀκολουθεῖ; ὁ λαϊκὸς τοίνυν ἐπιχειρεῖτω, καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἀκουεῖτω, πλὴν οὐχ ἀρμόζει τελείως, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι ἔχουσι κρίνειν τοὺς βασιλεῖς, καὶ οἱ βασιλεῖς τότε εἰσὶ καλοί, ὅτε εἰσὶν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας· καὶ τοῖς μὲν βασιλεῦσιν ἐδόθησαν τὰ σκήπτρα καὶ τὰ παλάτια, τοῖς δὲ ἀρχιερεῶσι τὰ ἐκκλησιαστικά· γέγραπται γὰρ ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ· τοὺς γὰρ τολμήσοντας κινεῖν τὰ καθιστώτα ἀναθέματι καθυποβάλλει ὁ γ'. κανὼν τῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, εἰ τις φησὶν, «αὐθεντήσας τολμήσοι καταφρονῆσαι καὶ καταγελάσαι τῶν φρικτῶν τῆς Ἐκκλησίας θεσμῶν τε καὶ νόμων, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω». Ὅπερ γὰρ ἔχομεν ἐν βάπτισμα, μίαν πίστιν, οὕτω καὶ συμφωνίαν μίαν δεῖ ἔχειν πάντας ἐπὶ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ πράγματος τὴν γὰρ Ἐκκλησίαν ποιεῖ ἡ ἀπλή καὶ ἀληθὴς εὐνοία καὶ ὁμοψυχία, τὸ δὲ σχίσμα γεννᾶται, διαρρηχθέντος τοῦ συνδέσμου, καὶ διασπασθεισῶν τῶν τῆς εἰρήνης αἰσθήσεων, τρεφόμενον φιλονεικίαις καὶ ἀντιτάξεσιν. Ὅθεν καταλιμπάνοντα τὴν μητέρα, τὴν Ἐκκλησίαν τὰ παρήγορα τέκνα ἐξέρχονται αὐτῆς καὶ διαχωρίζουσιν ἑαυτὰ ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς μητρὸς, ὡς φησὶν Ὁπίστος κατὰ δυναστῶν· ἄκρα γὰρ ἐστὶ πονηρία τὸ σχίσμα, τοῦ φόβου καὶ τῆς εἰδωλολατρίας δεινότερον· ἔξεστι τοῦτο ἰδεῖν παρὰ Δαθᾶν καὶ Ἀδειρῶν καὶ Κορέ, εἴτινες τῷ ἑαυτῶν ἐπόμενοι σχίσματι καὶ ἑατοῦς καὶ τοὺς οὖν αὐτοὺς φονεύσαντες ἀπόλλεσαν, οἱ γὰρ σχισματικοὶ εἰσὶν ἀντίχριστοι· ὁ δὲ Κυπριανὸς περὶ ἐνώσεως Ἐκκλησίας φησὶν, «εἰς ἐστὶν ὁ Θεὸς καὶ εἰς ἐστὶν ὁ Χριστὸς καὶ μία ἡ αὐτοῦ Ἐκκλησία, καὶ μία ἡ πίστις» ὅτε τοῦ λαοῦ εἰς στερεὰν ἔνωσιν τοῦ σώματος τῷ δεσμῷ τῆς συμφωνίας ἠνωμένου, διαρρηγνύσθαι ἢ ἐνότης οὐ δύναται, οὐδὲ τὸ ἐν σῶμα διαιρεῖσθαι· καὶ ὁ Αὐγουστίνος, ὅστις φησὶ, «διαίρει τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ σχίσματος, καὶ διαρρήγνυσι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἐστὶν ἀντίχριστος»· ὁ δὲ μέγας Βασίλειος πρὸς Ἀμφιλόχιον φησὶν, ὅτι σχίσμα ἐστὶν, ὅταν περὶ αἰτίας τινὰς Ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητήματα οἱ χριστιανοὶ πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντες ἀποσχισθῶσι· παρασυναγωγὰς δὲ λέγει τὰς συνάξεις τὰς παρὰ τῶν ἀνυποτάκτων ἐπισκόπων, καὶ παρὰ τῶν ἀπαιδεύτων λαῶν γινομένας· ὥστε ἡ παρασυναγωγὴ ἐστὶ εἰδὸς τι σχίσματος ἀνευ αἰρέσεως· τὸ δὲ σχίσμα ἔχει τὴν παρακοὴν καὶ τὴν ἀποστασίαν κακῶς διηρημένον· καὶ μὲν τοὶ τὰς παρασυναγωγὰς ἐκείνας ὡς ὁ μέγας Βασίλειος καλεῖ τῶν ἀνυποτάκτων, λοιμικῇ νόσῳ κατέχουσαι διδάσκει ὁ Θεοφάνης ἐν τῇ πρὸς Τραλλιανοῦς ἐπιστολῇ, ἀλλὰ καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ δευτέρα ἁγία σύνοδος κανόνι ἕκτῳ φησὶν, ὅτι μετὰ τῶν αἰρετικῶν τακτέον τοὺς ὀγιά μὲν ἔχοντας πίστιν, κηχωρισμέ-

νου; δὲ ὄντας, καὶ κατὰ τῶν κανονικῶν ἐπισκόπων πατρίας καὶ συναθροίσεις ποιοῦντας καὶ Ἀδουστίνος δὲ ἐν τοῖς Ἐδαγγελικοῖς ζήτημασι φησί, τοῦ σχισματικοῦ ποιεῖ οὐχ ἢ διάφορος πίστις ἀλλ' ἢ διαρρηχθεῖσα τῆς κοινωνίας συντροφία, τὸ δὲ σχίσμα κακῶς διαμένον γίνεται αἵρεσις, ἢ καταφέρεται εἰς αἵρεσιν» (Δοσίθ. σελ. 967 καὶ 968 τῆς ἑωδικαβ.βλκυ). Ἄλλὰ γὰρ μακρότερον, ὡς ὄρα, καὶ ἀποτάδην τῷ λόγῳ χρῆσάμενοι πέραν τοῦ προσήκοντος ἐπιστολῇ μέτρου παρεξείναμεν τοῦ λόγου, καὶ μὴ περιτολογίας ἡμᾶς ἐπιτωθάσῃ αὐτοῦργος αὐτὸς τῆς γρηφῆς γεγονώς, ἦις τὴν τοσαύτην ἡμῖν ὕλην τῶν λόγων ἐγέννησεν, ἣν καὶ ἐμφάνησον οἷς ἀνήκει, καὶ μάλιστα τῷ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως λογιωτάτῳ καὶ φιλαλήθει γρημματοεὶ ἐπιφοροῦμεν ταῦτα, καὶ εἰ, σκέψιν προτίθεμεν, ὡς ὄντι νουνεχεῖ τε καὶ πλήρει σοφίας· τὸ γὰρ γενέσθαι τοῦτο παρὰ κανόνας εἰς δυσχέρειαν ἡμῖν οὐ μικρὰν ἐμπίπτει· «ἄκουε γάρ, φησιν, οὐδὲ λόγου πατρός σου, καὶ μὴ ἀπόση θεοῦ; μητρός σου».

Ἐρρωθε ἐν Κυρίῳ, καὶ μὴ τῶν ἡμετέρων ἀμνημονεῖτε παθῶν ὡς συγκοινωνοῦντες τυχὸν ὀλίγη ἀντιλήψεσθε μισθῶν ὑπερφυστάτων ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, εὐ ἡ χάρις καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἴη μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν.

Ἐν Πάτμῳ τῇ Θ'. Ἰανουαρίου αὐλ'.

† Ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος.

Ὁ Θεόφιλος ἐγεννήθη ἐν Πάτμῳ τῷ 1760, ἐξεπαιδεύθη δὲ πιθανώτατα ἐν τῇ περιφανεῖ Πατιμάδι σχολῇ διδάσκοντος ἐν αὐτῇ κατὰ τε τοὺς παιδικούς καὶ τοὺς νεανικούς αὐτοῦ χρόνους τοῦ ἐκ τῶν μεγάλων τοῦ γένους διδασκάλων Δανιὴλ τοῦ Κεραμέως'. Μετὰ τὴν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας ἀνάρρησιν τοῦ θείου του Παρθενίου Παγκώστα (τῷ 1788) μετέβη πρὸς αὐτὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, διελθὼν δ' ἐνταῦθα τοὺς ἱερατικούς βαθμούς προεχειρίσθη ὑπ' αὐτοῦ τῷ 1798 εἰς Μητροπολίτην Λιβύης. Τῷ 1804 ἔνεκα τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰπῆλθε μετὰ τοῦ θείου του εἰς Ρόδον, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπελθόντα ἐν Ρόδῳ τῷ 1805 διεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας συμφώνως πρὸς τὴν τελευταίαν θέλησιν αὐτοῦ καὶ τῇ ἐγκρίσει τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας². Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρέμεινε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1819, ὅτε ἀσθενήσας μετέβη εἰς Πάτιμον πρὸς ἀνάρρωσιν, ἐκραγείσης δὲ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως παρέμεινε ἐνταῦθα μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐπελθόντος τῷ 1833.

1. Πλείονα περὶ τῆς παιδείσεως τοῦ Θεοφίλου ὄρα ἐν τῷ πονηματίῳ μου «Συμπληρωτικαὶ σελίδες τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως» τῷ ἐκδοθέντι ἐν Ἀθήναις τῷ 1929 σελ. 16.

2. Ὁρ. ἐμὴν διατριβὴν «Ἡ ἐν Ρόδῳ τελευταῖα τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου» ἐν Ροδιακῷ ἡμερολογίῳ ἔτος Α'. (1912) σελ. 165—170.

Τὰ κατὰ τὸν βίον τοῦ Θεοφίλου καὶ τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ ὡς πρωθυεραρχοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ὡς μετασχόντος ἐνεργῶς τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐξιστοροῦνται ἐν πλάτει ἐν τῷ πανηγυρικῷ τεύχει τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Φάρου τῆς Ἀλεξανδρείας» ὅπερ ἐξεδόθη κατὰ Μάρτιον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀφιερῶθὲν εἰς μνήμην αὐτοῦ. Εἰς τὸ τεύχος τοῦτο περιλαμβάνονται πάντα τὰ περὶ τοῦ Θεοφίλου γραφέντα μέχρι τοῦδε ὑπὸ διαφόρων, ἐν οἷς καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὰς «Συμπληρωτικὰς σελίδας τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως» περὶ τῆς κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν δράσεως αὐτοῦ.

Ὁ πρὸς ὃν ἐπιστέλλει τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολὴν¹ Ποθητὸς Ξένος κατήγετο ἐκ τοῦ ἐν Πάτμῳ ἐπιφανοῦς οἴκου τῶν Ξένων ἀδελφῶν ὧν τοῦ Ἐμμανουὴλ Ξένου, ὅστις κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν συνετήρει ἰδίαις δαπάναις τὰ ἐν Πάτμῳ σχολεῖα, τό τε ἑλληνικὸν καὶ τὸ δημοτικὸν μέχρι τέλους τοῦ 1829, ὅτε ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις «ἔλαβε τὴν πρόνοιαν ὄλων γενικῶς τῶν σχολείων τῆς Ἑλλάδος» (Ἔορ. ἐπιστ. τῆς Δημογεροντίας Πάτμου πρὸς τὸν ἐν Σάμῳ «Ἐκτακτὸν Ἐπίτροπον τῶν Ἀνατ. Σποράδων» Ἰω. Κωλέττη) τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Θεοδώρου. Πάντες οὗτοι οἱ ἀδελφοὶ ἐμπορευόντο ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὴν ἔναρξιν δὲ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως μετώκησαν εἰς Ἑλλάδα, ὅπου ἐξηκολούθησαν ἐμπορευόμενοι ἐν Σύρῳ καὶ Ναυπλίῳ. Ὁ Ἐμμανουὴλ Ξένος ἦτο καὶ προμηθευτὴς τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ὡς ἐμφαίνεται τοῦτο ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς κοινότητος Πάτμου ἀποκειμένων ἐγγράφων τῆς «προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος» (ἀπὸ Ὀκτωβρίου τοῦ 1822 μέχρι Φεβρουαρίου τοῦ 1827) κατὰ τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ γενομένην πρώτην ἐθνικὴν συνέλευσιν παρέστη ὡς πληρεξούσιος Πάτμου τῇ προτροπῇ τῶν ἀδελφῶν Ξένων καὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ὡσαύτως διαμένουτος Δημητρίου Ἀλεξάνδρου Πατιμίου, οἵτινες ἔγραψαν πρὸς τὸν Θεόφιλον ὅτι ἦτο ἀναγκαῖα ἡ μετὰ τοῦ Κυβερνήτου Καποδιστριαίου συνέντευξις αὐτοῦ «πολλῶν ἔνεκα» μετέβη οὗτος εἰς Αἴγινα πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ κατὰ Μάϊον τοῦ 1828. Ἐν τῷ κώδικι τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Θεοφίλου φέρονται ἑπτὰ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἐμμανουὴλ Ξένον, ὧν ἐν τῇ τρίτῃ (τῇ τῆς 29ης Μαΐου τοῦ 1828) ποιεῖται λόγος περὶ τῆς μετ' αὐτοῦ ἐν Αἴγινη συνεντεύξεως καὶ τῶν «μεγαλοπρεπῶν αὐτοῦ ἐδουρασιῶν καὶ χαρίτων». Ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴκου τῶν Ξένων κατήγετο καὶ ὁ γνωστὸς ἐκδότης τοῦ «Βρετανικοῦ Ἀστέρου» καὶ συγγραφεὺς τῶν ἐθνικῶν μυθιστορημάτων «Ἡ ἡραὶς τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως» καὶ «ὁ διάβολος ἐν Τουρκίᾳ» Στέφανος Ξένος.

Μ. ΜΑΛΑΝΔΡΑΚΗΣ

1. Ἡ ἐπιστολή, ἢ μάλλον ἐπιστολιμαία διατριβὴ τοῦ πρωθυεραρχοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου τοῦ Β' φέρεται ἐν χειρογράφῳ κώδικι τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ἀποκειμένῳ νῦν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Πάτμῳ Μονῆς Ἰω. τοῦ Θεοφίλου. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ περιέχονται ἀντίγραφα 53 ἐπιστολῶν τοῦ Θεοφίλου πρὸς διαφόρους, ὧν ἡ πρώτη φέρει χρονολογίαν 9 Νοεμβρίου 1826, ἡ δὲ τελευταία εἶνε αὕτη ἡ πρὸς τὸν Π. Ξένον. Ἀντίγραφα τῶν προγενεστέρων αὐτοῦ δὲν διεσώθησαν ἀτυχῶς.